

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gegužės 5 d.*

Byloje C-434/09

dėl *Supreme Court of the United Kingdom*, buvusio *House of Lords* (Jungtinė Karalystė), 2009 m. gegužės 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. lapkričio 5 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Shirley McCarthy

prieš

Secretary of State for the Home Department,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai D. Šváby, R. Silva de Lapuerta (pranešėja), E. Juhász ir J. Malenovský,

* Proceso kalba: anglų.

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. spalio 28 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- S. McCarthy, atstovaujamos baristerio S. Cox ir solisitorės K. Lewis,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Ossowski, padedamo baristerio T. Ward,

- Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Vang,

- Estijos vyriausybės, atstovaujamos M. Linntam,

- Airijos, atstovaujamos D. O’Hagan ir D. Conlan Smyth, padedamų baristerio B. Lennon,

- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. de Ree,

— Europos Komisijos, atstovaujamos D. Maidani ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2010 m. lapkričio 25 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 3 straipsnio 1 dalies ir 16 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp S. McCarthy ir *Secretary of State for the Home Department* (Vidaus reikalų ministras, toliau – *Secretary of State*) dėl jos prašymo išduoti leidimą gyventi.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Pagal Direktyvos 2004/38 1–3 konstatuojamąsias dalis:

„1) Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pirminę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus.

2) Laisvas asmenų judėjimas sudaro vieną iš pagrindinių vidaus rinkos, kuri yra teritorija be vidaus sienų, kurioje laisvė užtikrinta pagal Sutarties nuostatas, laisvių.

3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.“

4 Direktyvos 2004/38 I skyrių „Bendrosios nuostatos“ sudaro 1–3 straipsniai.

5 Minėtame 1 straipsnyje „Dalykas“ numatyta:

„Ši direktyva nustato:

- a) naudojimosi Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje teise reikalavimus;
- b) nuolatinio gyvenimo valstybių narių teritorijoje teisę Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams;
- c) a ir b punktuose nustatytų teisių ribas, atsižvelgiant į valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežastis.“

6 Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ numatyta:

„Šioje direktyvoje:

- 1) „Sąjungos pilietis“ – tai bet kuris asmuo, turintis valstybės narės pilietybę;

2) „šeimos narys“ – tai:

a) sutuoktinis;

b) partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

c) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai;

d) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją;

3) „priimančioji valstybė narė“ – tai valstybė narė, į kurią atvyksta Sąjungos pilietis, pasinaudodamas savo laisvo judėjimo ir gyvenimo teise.“

7 Direktyvos 2004/38 3 straipsnio „Naudos gavėjai“ 1 dalyje nurodyta:

„Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, [arba tokioje valstybėje narėje gyvena,] ir 2 straipsnyje [2 straipsnio 2 punkte] apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.“

8 Šios direktyvos III skyrių „Teisė gyventi šalyje“ sudaro 6–15 straipsniai.

9 Minėtame 6 straipsnyje numatyta:

„1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti [galiojančią] tapatybės kortelę arba [galiojančią] pasą.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomas šeimos nariams, turintiems galiojančią pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.“

10 Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje nurodyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje; arba
- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje; arba

- c) — yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą, ir
- turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jų pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai; arba
- d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje, jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

<...>

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, teisę gyventi šalyje kaip Sąjungos piliečio, atitinkančio šio straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimus, šeimos nariai turi tik sutuoktinis, registruotas partneris, nurodytas 2 straipsnio 2 dalies b punkte, ir išlaikomi vaikai. 3 straipsnio 2 [1] dalis taikoma asmens ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio išlaikomiems tiesioginiams giminaičiams, esantiems aukščiau pagal giminystės liniją.“

- 11 Direktyvos 2004/38 IV skyriaus „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisė“ 16 straipsnyje „Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams“ nurodyta:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. Šiai teisei netaikomi III skyriuje numatyti reikalavimai.

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.

<...>

4. Įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.“

- 12 Šios direktyvos V skyriuje „Teisės gyventi šalyje ir nuolatinio gyvenimo šalyje teisės bendros nuostatos“ yra jos 22 straipsnis „Teritorinė aprėptis“, kuriame numatyta:

„Teisė gyventi šalyje ir nuolatinio gyvenimo šalyje teisė aprėpia visą priimančiosios valstybės narės teritoriją. Valstybės narės gali taikyti teritorinius teisės gyventi šalyje ir nuolatinio gyvenimo šalyje teisės apribojimus tik tuomet, jei tokie patys apribojimai taikomi jų pačių piliečiams.“

Nacionalinė teisė

- 13 Remiantis Jungtinės Karalystės teisės aktais dėl imigracijos, trečiosios valstybės pilietis, kuris pagal šiuos teisės aktus neturi leidimo gyventi Jungtinės Karalystės teritorijoje, taip pat neatitinka reikalavimų tam, kad pagal šias nuostatas jam, kaip Jungtinėje Karalystėje įsikūrusio asmens sutuoktiniui, būtų išduotas leidimas gyventi.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 Jungtinės Karalystės pilietė S. McCarthy taip pat turi Airijos pilietybę. Ji gimė ir visą laiką gyveno Jungtinėje Karalystėje ir niekada neteigė esanti pagal darbo sutartį dirbantis, savarankiškai dirbantis ar turintis pakankamai lėšų pragyvenimui asmuo. Ji gauna socialines išmokas.

- 15 2002 m. lapkričio 15 d. S. McCarthy susituokė su Jamaikos piliečiu, kuris neturi leidimo gyventi Jungtinėje Karalystėje pagal šios valstybės narės Imigracijos įstatymą.
- 16 Po to, kai susituokė, S. McCarthy pirmą kartą paprašė išduoti Airijos pasą ir jį gavo.
- 17 2004 m. liepos 23 d. S. McCarthy ir jos sutuoktinis, atitinkamai kaip Sąjungos pilietė ir Sąjungos piliečio sutuoktinis, paprašė *Secretary of State* pagal Sąjungos teisę išduoti leidimą gyventi ir tokį leidimą patvirtinantį dokumentą. *Secretary of State* atsisakė patenkinti jų prašymus remdamasis tuo, kad S. McCarthy nėra „reikalavimus atitinkantis“ (iš esmės pagal darbo sutartį dirbantis, savarankiškai dirbantis ar turintis pakankamai lėšų pragyvenimui) asmuo ir kad todėl G. McCarthy nėra „reikalavimus atitinkančio asmens“ sutuoktinis.
- 18 S. McCarthy dėl jos atžvilgiu *Secretary of State* priimto sprendimo *Asylum and Immigration Tribunal* (toliau – Teismas) pareiškė ieškinį, kurį šis atmetė 2006 m. spalio 17 dieną. *High Court of Justice (England & Wales)* nurodžius šį ieškinį išnagrinėti iš naujo, 2007 m. rugpjūčio 16 d. Teismas patvirtino savo sprendimą.
- 19 *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* atmetė S. McCarthy dėl Teismo sprendimo pateiktą apeliacinį skundą. S. McCarthy dėl minėto teismo sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

- 20 G. McCarthy savo ruožtu nepareiškė ieškinio dėl *Secretary of State* sprendimo jo atžvilgiu, tačiau pateikė naują prašymą, kuris taip pat buvo atmestas. Tada G. McCarthy pareiškė ieškinį dėl šio antrojo sprendimo teisme, kuris sustabdė bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl S. McCarthy ieškinio.
- 21 Šiomis aplinkybėmis *Supreme Court of the United Kingdom* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar dvigubą Airijos ir Jungtinės Karalystės pilietybę turintis asmuo, visą savo gyvenimą gyvenęs Jungtinėje Karalystėje, yra „naudos gavėjas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38/EB 3 straipsnį?

2. Ar toks asmuo „legaliai gyveno“ priimančioje valstybėje narėje [minėtos] direktyvos 16 straipsnio prasme, jei neatitiko šios direktyvos 7 straipsnio reikalavimų?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 22 Kaip matyti iš šio sprendimo 14–19 punktų, ginčas pagrindinėje byloje susijęs su Sąjungos pilietės S. McCarthy prašymu suteikti teisę gyventi pagal Sąjungos teisę, pateiktu valstybei narei, kurios pilietybę ji turi ir kurioje visuomet gyveno.

- 23 Šiuo prašymu iš tikrųjų siekiama, kad trečiosios valstybės piliečiui G. McCarthy, kaip S. McCarthy šeimos nariui, būtų suteikta teisė gyventi pagal Direktyvą 2004/38, nes tokia teisė gyventi negali būti suteikta pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus dėl imigracijos.

Dėl pirmojo klausimo

- 24 Iš pradžių reikia pažymėti, kad net jei formaliai žiūrint prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimuose prašė išaiškinti tik Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnį, tai netrukdo Teisingumo Teismui pateikti nacionaliniam teismui visapusio Sąjungos teisės išaiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar šis teismas apie tai užsiminė savo pateiktuose klausimuose (žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *ING. AUER, C-251/06*, Rink. p. I-9689, 38 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 25 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad nei iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei iš bylos medžiagos, nei iš Teisingumo Teismui pateiktų pastabų nematyti, kad S. McCarthy kada nors būtų pasinaudojusi teise laisvai judėti valstybių narių teritorijoje individualiai arba kaip šia teise pasinaudojusio Sąjungos piliečio šeimos narys. Taip pat reikia konstatuoti, kad S. McCarthy prašo suteikti teisę gyventi pagal Sąjungos teisę, nors neteigia esanti pagal darbo sutartį dirbantis, savarankiškai dirbantis ar turintis pakankamai lėšų pragyvenimui asmuo.
- 26 Todėl reikia suprasti, kad pirmuoju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalis ir SESV 21 straipsnis yra taikomi Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo

teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.

Pirminės pastabos

- 27 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pagrindinę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyse ir joms vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus, nes laisvas asmenų judėjimas yra viena iš pagrindinių vidaus rinkos laisvių, kuri, be to, buvo patvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių laisvių chartijos 45 straipsnyje (2010 m. spalio 7 d. Sprendimo *Lassal*, C-162/09, Rink. p. I-9217, 29 punktą).
- 28 Kalbėdamas apie Direktyvą 2004/38 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę konstatuoti, kad ja siekiama supaprastinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kuri Sutartimi tiesiogiai suteikiama Sąjungos piliečiams, ir kad ji visų pirma skirta sustiprinti šią teisę (žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, Rink. p. I-6241, 82 ir 59 punktus bei minėto Sprendimo *Lassal* 30 punktą).
- 29 Be to, Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad pagal tarptautinės teisės principą, kuris patvirtintas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolo Nr. 4 3 straipsniu ir kurio Sąjungos teisėje negalima nepaisyti valstybių narių tarpusavio santykiuose, draudžiama valstybei narei bet koku pagrindu atimti iš savo piliečių teisę atvykti į jos teritoriją ir ten pasilikti (žr. 1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, Rink. p. 1337, 22 punktą ir 2001 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Barkoci ir Malik*,

C-257/99, Rink. p. I-6557, 81 punktą), taip pat pagal minėtą principą valstybei narei draudžiama ištremti savo piliečius iš savo teritorijos, neleisti jiems gyventi joje arba nustatyti tokio gyvenimo sąlygas (šiuo klausimu žr. 1992 m. liepos 7 d. Sprendimo *Singh*, C-370/90, Rink. p. I-4265, 22 punktą ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Eind*, C-291/05, Rink. p. I-10719, 31 punktą).

Dėl Direktyvos 2004/38 taikymo

- 30 Pirma šio klausimo dalimi, kurią Teisingumo Teismas performulavo, siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ši direktyva taikoma tokiam piliečiui, kaip antai S. McCarthy, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.
- 31 Taikant pažodinį, teleologinį ir sisteminių šios nuostatos aiškinimą į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai.
- 32 Pirma, pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį naudos gavėjas yra bet kuris Sąjungos pilietis „atvykstantis“ į valstybę narę, kurios pilietis jis „nėra“ arba tokioje valstybėje narėje gyvenantis.
- 33 Antra, nors tiesa, kad, kaip priminta šio sprendimo 28 punkte, Direktyva 2004/38 siekiama supaprastinti ir sustiprinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, tiesiogiai suteikiama kiekvienam Sąjungos

piliečiui, šios direktyvos dalykas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio a punkto, yra susijęs su naudojimosi šia teise sąlygomis.

- 34 Kadangi, kaip pažymėta šio sprendimo 29 punkte, asmens gyvenimui jo pilietybės valstybėje narėje negali būti taikomos sąlygos, Direktyva 2004/38 dėl naudojimosi teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje sąlygų netaikoma Sąjungos piliečiui, turinčiam nesąlyginę teisę gyventi dėl to, kad jis gyvena savo pilietybės valstybėje narėje.
- 35 Trečia, iš visos Direktyvos 2004/38 matyti, kad gyvenimas, apie kurį joje kalbama, yra susijęs su naudojimosi asmenų judėjimo laisve.
- 36 Taigi, pirma, šios direktyvos 1 straipsnio a punkte yra apibrėžtas jos dalykas, paminint Sąjungos piliečių naudojimąsi teise „laisvai judėti ir gyventi“ valstybių narių teritorijoje. Toks ryšys tarp gyvenimo ir laisvo judėjimo taip pat matyti ir iš minėtos direktyvos pavadinimo, ir iš daugumos jos konstatuojamųjų dalių, kurios yra išimtinai susijusios su laisvu asmenų judėjimu.
- 37 Antra, Direktyvoje 2004/38 numatyta teisė gyventi, t. y. tiek jos 6 ir 7 straipsniuose numatyta teisė gyventi, tiek jos 16 straipsnyje numatyta nuolatinio gyvenimo teisė, yra susijusi su Sąjungos piliečio gyvenimu „kitoje valstybėje narėje“ arba „priimančiojoje valstybėje narėje“, ir todėl lemia Sąjungos piliečio teisinę situaciją valstybėje narėje, kurios pilietybės jis neturi.

- 38 Galiausiai, nors, kaip priminta šio sprendimo 32 punkte, pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį „naudos gavėjas“ yra bet kuris Sąjungos pilietis, kuris atvyksta į valstybę narę arba joje gyvena, iš šios direktyvos 22 straipsnio matyti, kad joje numatytos teisės gyventi ir nuolatinio gyvenimo teisės teritorinė taikymo sritis apima visą „priimančiosios valstybės narės“, šios direktyvos 2 straipsnio 3 punkte apibrėžtos kaip valstybė narė, į kurią pasinaudodamas „savo“ teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje „atvyksta“ Sąjungos pilietis, teritoriją.
- 39 Vadinas, tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, kadangi suinteresuotas Sąjungos pilietis niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti ir visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje, jis nepatenka į sąvokos „naudos gavėjas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį, taikymo sritį, todėl ši direktyva jam netaikoma.
- 40 Šiai išvadai negali daryti įtakos tai, kad minėtas pilietis taip pat turi valstybės narės, kurioje jis negyvena, pilietybę.
- 41 Tai, kad Sąjungos pilietis turi daugiau nei vienos valstybės narės pilietybę, nereiškia, kad jis pasinaudojo teise laisvai judėti.
- 42 Galiausiai taip pat reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į tai, jog Sąjungos pilietis, kaip antai S. McCarthy, nepatenka į sąvokos „naudos gavėjas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį, taikymo sritį, jo sutuoktinis taip pat nepatenka į jos taikymo sritį, nes pagal šią direktyvą naudos gavėjo šeimos nariams suteikiamos teisės yra ne savarankiškos šių narių teisės, bet išvestinės teisės, kurias šie įgyja kaip naudos gavėjo šeimos nariai (dėl iki Direktyvos 2004/38 galiojusių Sąjungos teisės

instrumentų žr. 1992 m. liepos 8 d. Sprendimo *Taghavi*, C-243/91, Rink. p. I-4401, 7 punktą ir minėto Sprendimo *Eind* 23 punktą).

- 43 Darytina išvada, jog Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ši direktyva netaikoma Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.

Dėl SESV 21 straipsnio taikymo

- 44 Antra šio klausimo dalimi, kurią Teisingumo Teismas performulavo, siekiama išsiaiškinti, ar SESV 21 straipsnis yra taikomas Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.

- 45 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Sutarties normos laisvo asmenų judėjimo srityje ir joms įgyvendinti priimti aktai negali būti taikomi situacijoms, kurios neturi jokios sąsajos su kuria nors iš Sąjungos teisėje numatytų situacijų ir kurių visi svarbūs elementai yra apriboti viena valstybe nare (šiuo klausimu žr. 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Prancūzų bendruomenės vyriausybė ir Valonijos vyriausybė*, C-212/06, Rink. p. I-1683, 33 punktą bei minėto Sprendimo *Metock ir kt.* 77 punktą).

- 46 Vis dėlto šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Sąjungos piliečio, kaip antai S. McCarthy, kuris nepasinaudojo teise laisvai judėti, situacijos tik dėl šios aplinkybės negalima prilyginti išimtinai vidaus situacijai (žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Schempp*, C-403/03, Rink. p. I-6421, 22 punktą).
- 47 Teisingumo Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad Sąjungos pilietybė turi būti esminis valstybių narių piliečių statusas (žr. 2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Ruiz Zambrano*, C-34/09, Rink. p. I-1177, 41 punktą ir nurodytą teismo praktiką). Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal SESV 20 straipsnį yra draudžiamos nacionalinės priemonės, kuriomis iš Sąjungos piliečių atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, suteikiamomis dėl šio statuso (žr. minėto Sprendimo *Ruiz Zambrano* 42 punktą).
- 48 Asmuo, būdamas bent vienos valstybės narės pilietis, kaip antai S. McCarthy, pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį turi Sąjungos piliečio statusą ir todėl gali remtis, taip pat ir prieš savo kilmės valstybę narę, tokį statusą turintiems asmenims suteikiamomis teisėmis, visų pirma SESV 21 straipsniu suteikiama teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje (žr. 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Jipa*, C-33/07, Rink. p. I-5157, 17 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 49 Vis dėlto iš jokio S. McCarthy situacijos, kurią apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, elemento nematyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinę priemonę iš jos atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, susijusiomis su jos, kaip Sąjungos pilietės, statusu, ar kliudoma pasinaudoti jos teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje pagal SESV 21 straipsnį. Tai, kad Jungtinės Karalystės valdžios institucijos neatsižvelgė į S. McCarthy turimą Airijos pilietybę tam, kad pripažintų jai teisę gyventi Jungtinėje

Karalystėje, neturi jokios įtakos jos teisei laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kaip ir jokiai kitai teisei, kuri jai suteikiama dėl Sąjungos piliečio statuso.

- 50 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad, priešingai nei byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Ruiz Zambrano*, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės priemonės S. McCarthy nebus priversta išvykti iš Sąjungos teritorijos. Kaip matyti iš šio sprendimo 29 punkto, pagal tarptautinės teisės principą S. McCarthy turi nesąlyginę teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje, nes yra Jungtinės Karalystės pilietė.
- 51 Pagrindinė byla taip pat skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *García Avello* (C-148/02, Rink. p. I-11613). Minėtame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl valstybės narės teisės aktų taikymo šios valstybės narės piliečiams, turintiems ir kitos valstybės narės pilietybę, šie Sąjungos piliečiai turėjo skirtingas pavardes pagal dvi atitinkamas teisės sistemas ir kad tokia situacija jiems galėjo kelti didelių profesinių ir privataus pobūdžio nepatogumų, kuriuos lėmė, be kita ko, sunkumai savo pilietybės valstybėje narėje pasinaudoti aktų ar dokumentų, parengtų naudojant pavardę, pripažįstamą kitoje valstybėje narėje, kurios pilietybę jie taip pat turi, teisiniais padariniais.
- 52 Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 2008 m. spalio 14 d. Sprendime *Grunkin ir Paul* (C-353/06, Rink. p. I-7639), tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios minėtame Sprendime *García Avello*, svarbu buvo ne tai, kad skirtingas pavardes lėmė dviguba suinteresuotų asmenų pilietybė, bet tai, kad šie skirtumai atitinkamiems Sąjungos piliečiams galėjo sukelti didelių nepatogumų, sudarančių judėjimo laisvės apribojimą, kurį galima pateisinti tik jeigu jis pagrįstas objektyviomis aplinkybėmis ir

proporcingas siekiamam teisėtam tikslui (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Grun-kin ir Paul* 23, 24 ir 29 punktus).

- 53 Taigi bylose, kuriose buvo priimti minėti sprendimai *Ruiz Zambrano* ir *García Avelio*, pagal nagrinėjamą nacionalinę priemonę iš Sąjungos piliečių buvo atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, kurias jie turi dėl šio statuso, arba jiems buvo kliudoma pasinaudoti teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje.
- 54 Tačiau, kaip buvo priminta šio sprendimo 49 punkte, pagrindinės bylos aplinkybėmis tai, kad S. McCarthy, be Jungtinės Karalystės pilietybės, turi Airijos pilietybę, nereiškia, kad yra taikomos valstybės narės priemonės, kuriomis iš jos atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, suteikiamomis dėl Sąjungos piliečio statuso, ar kliudoma pasinaudoti jos teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Todėl atsižvelgiant į tai vien šios aplinkybės nepakanka, kad būtų pripažinta, jog suinteresuotojo asmens situacija patenka į SESV 21 straipsnio taikymo sritį.
- 55 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad tokio asmens, kaip antai S. McCarthy, situacija neturi jokios sąsajos su kuria nors iš Sąjungos teisėje numatytų situacijų ir kad visi svarbūs šios situacijos elementai yra apriboti viena valstybe nare.
- 56 Darytina išvada, kad SESV 21 straipsnis netaikomas Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę tiek, kiek šio piliečio situacija nėra susijusi su valstybės narės priemonių, pagal kurias iš jo atimama galimybė veiksmingai

naudotis pagrindinėmis teisėmis, suteikiamomis dėl Sąjungos piliečio statuso, ar kliudoma pasinaudoti teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikymu.

57 Atsižvelgiant į visą tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip:

- Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ši direktyva netaikoma Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.

- SESV 21 straipsnis netaikomas Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę, tiek, kiek šio piliečio situacija nėra susijusi su valstybės narės priemonių, pagal kurias iš jo atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, suteikiamomis dėl Sąjungos piliečio statuso, ar kliudoma pasinaudoti teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikymu.

Dėl antrojo klausimo

58 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą, nereikia atsakyti į antrąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 59 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ši direktyva netaikoma Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę.

SESV 21 straipsnis netaikomas Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę, tiek, kiek šio piliečio situacija nėra susijusi su valstybės narės priemonių, pagal kurias iš jo atimama galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, suteikiamomis dėl Sąjungos piliečio

statuso, ar kliudoma pasinaudoti teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikymu.

Parašai.